

Till: Utbildningsdepartementet

Remissvar:

Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59)

Regeringskansliets diarienummer: U2020/05545

Övergripande kommentarer

SFS är överlag positiva till utredningens förslag. Det är särskilt positivt att utredningen understryker studenternas roll för innovationen. Innovation och nyttiggörande sker inte bara genom forskning. Ofta är det när studenter lämnar grundutbildningarna och går vidare till arbetslivet eller andra samhällssektorer som nya idéer eller tillämpningar uppstår. Högskolans innovationssystem kan utvecklas för att bättre främja och stärka den processen. För SFS är det viktigt att regeringen tar fasta på den aspekten av utredningens förslag i det vidare arbetet.

SFS fäster särskilt vikt vid vidareutvecklingen av innovationskontoren. Det är bra att öka likvärdigheten så att alla studenter får tillgång till innovationskontorens tjänster i hela landet.

Remissvaret är begränsat till de förslag som i störst utsträckning påverkar studenter på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. SFS har inte lämnat kommenterat på de förslag som inte är av principiell vikt för studenter.

Kommentarer på specifika förslag

6.1.1 Nyttiggörande av kunskap från all verksamhet vid högskolorna

SFS **tillstyrker** förslaget att bredda definitionen av nyttiggörande, så att det i högskolornas uppdrag ska ingå att "samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat **och andra**

kunskaper tillkomna vid högskolan kommer till nytta.” samt att förtydliga att även forskningsresultat ska ingå i uppdraget. (6.1.1)

SFS instämmer i utredningens resonemang kring utbildningens roll för nyttiggörande, att det sker en form av nyttiggörande när studenter tillägnar sig ny kunskap och tar den med sig ut i arbetslivet efter avslutade studier. SFS instämmer också beskrivningen att kunskap uppstår på andra sätt än inom forskningen.

Förslaget att bredda definitionen av nyttiggörandet är betydelsefullt därför att utbildningen och studenterna får en tydligare roll i innovationsstödet. Kunskap tillkommer inte bara i forskningen, utan även i utbildningsverksamheten. Dels handlar det om ny kunskap som uppstår i studentarbeten och som oftast glöms bort när diskussionen handlar om forskning bedriven av mer etablerade forskare. Men det handlar också om ny kunskap och idéer som uppstår under studenternas praktik, VFU, industridoktorander eller i samband med det livslånga lärandet när yrkesverksamma deltar i utbildningarna. I dessa sammanhang sker ett möte mellan den akademiska miljön och det omgivande samhället och detta möte kan ofta leda till nya kunskaper, idéer och tillämpningar. Eftersom det på så sätt blir en viktig grogrund för innovation, så behöver det även inkluderas mer än idag i lärosätenas samlade innovationsstöd.

Alumners tillgång till innovationsstöd

SFS ser positivt på utredningens anmärkning att “Tillgången till stöd för nyttiggörande av andra kunskaper tillkomna vid högskolorna bör inte vara begränsad till tiden som anställd eller inskriven som student vid högskolan utan bör enligt utredningens mening kunna fortlöpa under viss tid därefter.”

Många nya idéer uppstår när nyexaminerade studenter tar med sig sina akademiska kunskaper vidare ut i arbetslivet och börjar tillämpa de teoretiska kunskaperna inom mer konkreta områden och ställs inför praktiska problem.

Därför är det önskvärt att högskolorna i ökad utsträckning ger alumner tillgång till innovationskontor och andra former av stöd under en period efter examen. Det är godtagbart att det görs på frivillig basis av lärosätena, men det är viktigt att möjligheten kommer upp på dagordningen.

Regeringen bör därför ta initiativ för att fler lärosäten ska uppmärksamma möjligheten att erbjuda innovationsstöd även till alumner.

6.1.2 Nyttiggörandeuppdraget förtydligas i högskoleförordningen

Utredningen föreslår att högskolornas uppdrag att verka för nyttiggörande ska föras in i högskolelagen. SFS uppfattar att förslaget inte innebär en utvidgning av lärosätenas uppdrag. Som utredningen skriver så finns det redan uppdrag om nyttiggörande utspridda i budgetpropositioner, forskningspropositioner regleringsbrev mm.

SFS **tillstyrker** förslaget att det uppdrag om nyttiggörande som högskolorna har idag genom olika beslut, förtydligas genom en samlad formulering i högskoleförordning.

Detta ska inte innebära en utvidgning av uppdraget.

6.2 Ansvar för nyttiggörandearbetet ska ligga på högskolans styrelse

SFS **tillstyrker** förslaget att högskolornas styrelse ska besluta om de närmare formerna för nyttiggörandearbetet, och om övergripande frågor rörande holdingbolagen.

Förslaget är rimligt mot bakgrund av utredningens förslag att lärosätenas ansvar för nyttiggörande ska förtydligas i HL och HF, i kombination med att det är lärosätenas styrelser som har det övergripande ansvaret för lärosätenas samlade verksamhet.

6.3 Följdändringar för Försvarshögskolan och Sveriges lantbruksuniversitet

SFS är positiva till att förändringarna ska leda till att innovationsstödet når alla studenter likvärdigt och har därför inga invändningar mot att även Försvarshögskolan och SLU ska omfattas av regelförändringarna. Det är dock viktigt att lyssna på studentkårerna vid respektive lärosäte om de inkommer med synpunkter om de specifika förordningarna som gäller dem.

7.2 Uppföljning och utvärdering för återrapportering och ökat lärande

Förslagen:

- Utredningen föreslår att UKÄ ska få i uppdrag att följa upp högskolornas nyttiggörande och årligen redovisa indikatorer
- Utredningen föreslår att Vinnova ska få i uppdrag att följa upp och utvärdera lärosätenas nyttiggörande var fjärde år och föreslå förbättringar samt lämna förslag på fördelning av anslag till innovationskontor.

SFS anser att båda myndigheterna bör involveras i uppdragen men att ansvarsfördelningen bör se annorlunda ut.

SFS föreslår därför att regeringen gör några viktiga justeringar innan det genomförs. SFS avstyrker förslaget i dess nuvarande form.

Det är bra att arbetet med nyttiggörande följs upp och utvärderas. Men utredningen föreslår i andra delar att samverkan och nyttiggörande ska omfatta hela lärosätenas verksamhet, att det ska skrivas fram tydligare i högskolelagen och högskoleförordningen och att lärosätenas styrelse ska få ett tydligare övergripande ansvar för nyttiggörande. När uppgiften integreras så tydligt med de övriga kärnuppgifterna, så bör utvärderingen göras av den myndighet som tydligast har ansvar för utvärdering av högskolornas samlade verksamhet, nämligen UKÄ. UKÄ arbetar redan utifrån kvalitetsdrivande metoder med utvärdering och uppföljning av utbildning och forskning. Nyttiggörandearbetet behöver vara sammankopplat med den övriga utbildnings- och forskningsverksamheten, och om de utvärderas av olika myndigheter riskerar det att leda till ett stuprörstänk.

Vinnova har redan idag en viktig roll för innovationsverksamheten och bör fortsatt ha i uppdrag att stödja arbetet med nyttiggörande och arbeta med metodutveckling.

Utredningen noterar själv att utredningens förslag leder till att Vinnova får dubbla roller (s. 170). Det är inte lämpligt att den myndighet som fattar beslut om stöd till högskolor, studenter och medarbetare vid högskolorna, samtidigt ska utvärdera nyttiggörandearbetet. Detta talar starkt för att UKÄ ska ansvara för utvärderingen.

SFS **tillstyrker** utredningens förslag att Vinnova och UKÄ bör ges i uppdrag att ta fram en mer exakt modell för hur arbetet med uppföljning och utvärdering av nyttiggörandearbetet ska genomföras och redovisa denna för regeringen (s. 171). Det bör dock utarbetas med hänsyn till ovanstående anmärkningar om stöd, utvärdering och uppföljning. Det är också viktigt att UKÄ får utökade resurser för uppdraget när modellen väl är på plats, eftersom kostnaderna annars kommer gå ut över UKÄ:s övriga verksamhet. I konsekvensanalysen föreslår utredningen ett tillskott om 1 mnkr till UKÄ och 5 mnkr till Vinnova. I sammanhanget är det oklart om det är tillräckligt för att bedriva det arbete med uppföljning och utvärdering som föreslås. Därför så är det viktigt att en ny kostnadsberäkning tas fram för UKÄ i samband med att myndigheterna utarbetar ett nytt förslag..

7.2.1 Holdingbolagens verksamhet ska redovisas som en särskild del i den återkommande forskningspropositionen

Utredningens förslag: Utöver att ingå i det särskilda utvärderingsarbete som utredningen föreslår, ska holdingbolagens verksamhet redovisas som särskild del i den återkommande forskningspropositionen. Årsredovisningen för av högskolan förvaltat holdingbolag biläggs också högskolans egen årsredovisning.

SFS är positiva till att holdingbolagens verksamhet redovisas inför den återkommande forskningspropositionen. SFS föreslår att Vinnova och UKÄ får föreslå hur

redovisningen ska se ut, inom ramen för uppdraget att föreslå en mer exakt modell för arbetet med uppföljning och utvärdering av nyttiggörandearbetet.

7.3.1 Regeringen beslutar om vem som ska få ett innovationskontorsuppdrag

SFS **tillstyrker** förslaget att regeringen beslutar om särskilda statliga medel för uppdrag om inrättande av innovationskontor.

SFS är särskilt positiva till den delen i förslaget som anger att studenter och medarbetare ska få ta del av innovationskontorens tjänster på likvärdiga villkor.

Det är också bra att öka likvärdigheten för studenter från olika lärosäten och att fler studenter ska kunna få tillgång till innovationskontor som är särskilt profilerade inom ett visst område. På så sätt är det positivt att premiera eller prioritera de innovationskontor som samarbetar med flera lärosäten.

7.3.2 Alla ska ha tillgång till stöd från ett innovationskontor

SFS **tillstyrker** utredningens förslag att Högskolor som fått särskilda medel för innovationskontor ska stödja och samarbeta med högskolor som inte fått sådana medel.

Återigen är det viktigt att studenter vid alla lärosäten får tillgång till innovationskontorens tjänster, vilket i dagsläget inte sker tillfredsställande. Därför är förslaget positivt.

7.3.3 Även enskilda utbildningsanordnare ska kunna driva innovationskontor

SFS **tillstyrker** att även enskilda utbildningsanordnare ska kunna beviljas medel från Vinnova för innovationskontor .

Det är dock viktigt att det följs upp hur medlen används av enskilda utbildningsanordnare såväl som av statliga lärosäten. Utredningen föreslår dock reglerna om uppföljning och utvärdering av nyttiggörandearbetet ska regleras genom HF och därför inte omfattar enskilda utbildningsanordnare. För att Vinnova eller UKÄ ska bedriva uppföljning eller utvärdering av de enskilda lärosätenas nyttiggörandearbete så behöver det beslutas eller avtalas om på annat sätt. Förslagsvis kan det ske i form av ett avtal mellan Vinnova och de enskilda utbildningsanordnare som ansöker om medel.

7.3.5 Viss justering av kraven på redovisning av hur medel till innovationskontor använts

Kraven om redovisning bör gälla även enskilda utbildningsanordnare som beviljats medel från Vinnova för innovationskontor. Detta kan hanteras genom avtal (se även kommentaren på förslag 7.3.3).

7.3.6 Högskolorna ska få ökade anslag till nyttiggörande

SFS instämmer att det behövs mer resurser för att arbetet med nyttiggörande ska öka och innovationskontoren ska kunna axla det breddade ansvaret.

Det är bra att ökningen enligt förslaget ska finansieras genom ökade anslag. Högskolorna ska ha förutsättningar att utveckla nyttiggörande arbetet utan att skära ner på något annat.

7.4 Tematiska satsningar

Utredningens förslag: Regeringen ska besluta om medel för utökade innovationsuppdrag till två eller flera högskolor i samverkan.

SFS är inte negativa till tematiska satsningar. Det är dock viktigare att studenter i hela landet får tillgång till innovationskontorens tjänster. Det "reguljära" systemet för innovationsstöd och nyttiggörande bör vara så pass flexibel och ge lärosätena så stort handlingsutrymme, att det finns möjlighet för tematiska satsningar eller profilering även utan särskilda medel för just det ändamålet. Utökade tematiska satsningar kan dock vara ett bra komplement.

8.1 Ett mer strategiskt arbete om immateriella tillgångar

Utredningen lämnar ett antal förslag om lärosätenas arbete med immateriella tillgångar. SFS uppfattar inte att dessa har någon väsentlig inverkan för studenter på grundnivå, avancerad nivå eller forskarnivå.

8.2 Ett nationellt center för entreprenörskap

Utredningen föreslår att ett nationellt centrum för entreprenörskap inrättas, efter ansökan till Vinnova. Det nationella centret ska utlysas i konkurrens av Vinnova och måste delas mellan minst en högskola och en extern aktör.

Utredningen föreslår vidare att nationella centret för entreprenörskap driver och utvecklar entreprenörsskapsutbildningar i Sverige och ansvarar för att samtliga studenter på master-och forskarnivå erbjuds dessa.

SFS är positiva till förslagen. Det är bra att låta ett centrum ha ett tydligt ansvar för att utveckla och erbjuda kurser. För att kursutbudet ska vara tillgängligt för så många studenter som möjligt går det att använda en modell liknande den från Stockholm School of Entrepreneurship, där samarbetet anordnar flera parallella kurser som formellt ges genom de lärosäten där studenterna är registrerade.

SFS tror samtidigt att innovationskontorens kunskaper skulle komma till större nytta om de integrerades mer med lärosätenas ordinarie utbildningsutbud. För att kurserna ska anpassas utifrån olika utbildningars särskilda förutsättningar och studenternas efterfrågan, så finns det starka skäl att lärosätena i vissa sammanhang anordnar kompletterande kurser med en mer lokal prägel. En sådan utbildningsverksamhet kan med fördel kombineras med att lärosätena ger stöd till lärarna och institutionerna att stärka entreprenörskapsperspektivet i utbildningarna där det är relevant. På så sätt skulle innovationskontoren kunna komplettera det nationella centret. Det är då viktigt att det finns god kontakt mellan innovationskontoren och det nationella centret. Centret skulle därför kunna ges ett uppdrag att även stödja innovationskontoren att sprida information om kursutbudet och anordna kompletterande verksamhet.

8.3 Arbetsgivarverket ska kartlägga rörlighet och 8.4 Om kartläggning av hinder och borttagande av dylika för ett ökat nyttiggörande

Utredningen föreslår att det ska kartläggas vilka hinder som finns för ökad rörlighet mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor, samt hinder för nyttiggörande.

SFS delar bilden av att högskolornas meriteringssystem kan utvecklas för att i högre utsträckning värdera erfarenheter från andra sektorer, och att det är bra att undanröja hinder för nyttiggörande.

SFS vill dock påminna om att det i forskare och lärares tjänster normalt sett bör ingå att arbeta med både forskning och utbildning. Många tjänster är idag forskningstunga och en del forskare bedriver i stort sett ingen undervisning. Regeringen bör prioritera att främja balansen mellan forskning och utbildning, innan åtgärder vidtas för att forskare ska ägna sig åt ytterligare aktiviteter. Här kan det vara lämpligt att lyfta fram de lärosäten som redan har en bra balans mellan forskning och utbildning, när regeringen beslutar om vilka lärosäten som ska få särskilda medel för nyttiggörande.

8.5.1 Forskningsrådets bidrag till nyttiggörande och 8.5.2 Uppdrag till forskningsråden för ökat nyttiggörande

SFS delar till stor del utredningens bedömning att forskningsråden fyller en viktig funktion för nyttiggörande av resultat från forsknings-verksamhet vid högskolorna. Fördelen med att styrningen mot nyttiggörande sker genom forskningsråden, är att styrningen då kan bli mer lyhörd för de skilda förutsättningarna i olika discipliner eller forskningsprojekt. En del projekt lämpar sig väl för en tydlig inriktning mot nyttiggörande och då är det lämpligt att formulera mer långtgående förväntningar än för projekt där nyttiggörandeaspekten inte ligger lika nära till hand.. Forskningsråden kan vara mer flexibla än om det sker genom en generell styrning direkt från regeringen. Nyttiggörande kan vara ett villkor för externa anslag men det kan uttryckas olika inom olika projekt eller områden.

SFS är **delvis positiva** till förslaget (1) att ett antal forskningsråd och forskningsfinansiärer utvecklar modeller för hur högskolornas förmåga att driva nyttiggörande i forskningsprojekt och vid högskolorna kan öka. Det behöver dock finnas ett forskningsråd eller myndighet som är huvudansvarig för arbetet, för att andra intressenter ska veta vem de kan föra dialog med.

SFS **avstyrker** förslaget (2) att råden ges i uppdrag att samarbeta med Vinnova i arbetet med det nya förfarandet för utvärdering av nyttiggörande. Detta eftersom SFS inte anser att Vinnova, utan UKÄ, ska ha ansvar för utvärdering. Det är lämpligt att UKÄ och Vinnova först utarbetar den övergripande modellen för hur stöd, utvärdering och uppföljning av nyttiggörandearbetet ska gå till, innan andra myndigheter eller forskningsråd involveras.

9. Holdingbolag

SFS är övergripande positiva till utredningens förslag om hur förutsättningarna för holdingbolag kan utvecklas. SFS är inte minst positiva till förslaget att varje lärosäte ska kunna ha ett holdingbolag, eftersom det kan bidra till likvärdigheten för fler studenter.

9.3.4 Holdingbolagen bör inte kunna bedriva egen uppdragsutbildning men väl annan utbildningsverksamhet

SFS anser inte att holdingbolagen ska kunna bedriva utbildningsverksamhet. SFS anser inte att utredningen framför några egentliga skäl till varför det skulle vara önskvärt.

Det är bättre att högskolorna fortsätter att anordna mer specifika kurser på samma sätt som idag, antingen som fristående kurser eller som uppdragsutbildning. Denna ordning blir också mer förenligt med förslaget (9.3.6) att förtydliga att holdingbolagen inte får bedriva sådan verksamhet som ingår i högskolornas grundläggande verksamhet.

Avslutande kommentar

SFS välkomnar utredningens förslag om hur arbetet med nyttiggörande inom högskolan kan utvecklas. SFS anser att regeringen särskilt bör överväga att ge Vinnova och UKÄ i uppdrag att vidareutveckla och konkretisera förslagen om hur stöd, uppföljning och utvärdering ska genomföras och hur ansvaret ska fördelas mellan myndigheterna. Uppdraget bör ske i dialog med berörda aktörer och intressenter.

Simon Edström
Ordförande

simon.edstrom@sfs.se
070 545 75 57

Sebastian Lagunas Rosén
Politisk sekreterare

sebastian.lagunas.rosen@sfs.se
08-545 701 10